

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 82/2014-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. mája 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti Ľ. Ď., M. H., J. M., M. S., Z. Č. a A. Ď., zastúpených advokátom JUDr. Jánom Repáňom, M. R. Štefánika 25, Martin, vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 308/2007, za účasti Okresného súdu Martin, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ľ. Ď., M. H., J. M., M. S., Z. Č. a A. Ď. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 308/2007 porušené boli.

2. Okresnému súdu Martin prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 308/2007 konal bez zbytočných prietáhov.

3. L. Ď., M. H., J. M., M. S., Z. Č. a A. Ď. priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré im je Okresný súd Martin p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 82/2014 z 18. februára 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť L. Ď., M. H., J. M., M. S., Z. Č. a A. Ď. (ďalej len „sťažovatelia“, v citáciách aj „navrhovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 308/2007 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Vo zvyšnej časti, v ktorej sťažovatelia namietali porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, bola sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietnutá.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali 1. októbra 2007 okresnému súdu návrh, ktorým uplatnili nárok na náhradu škody voči odporcovi z dôvodu neoprávnene vykonanej ťažby drevnej hmoty.

Sťažovatelia uvádzajú, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v ich právnej veci právoplatne skončené.

Sťažovatelia v nadväznosti na to navrhujú, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené ich základné

právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a zároveň sa domáhajú priznania finančného zadosťučinenia každému v sume 1 500 €.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti prípisom sp. zn. Spr 183/14 (doručeným ústavnému súdu 31. marca 2014), pričom poukázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá okrem iného uviedla:

„Jednotlivé úkony, ktoré súd vykonal v priebehu celého konania, súvisia jednoznačne s náročným dokazovaním a preukazovaním výšky škody v súvislosti s protiprávnym konaním odporcu, ktoré doteraz súd nemal jednoznačne preukázané. Preto súd nariadil znalecké dokazovania, ktoré boli vykonané v počte troch, a to znalecký posudok č. 9/2008 vrátane doplnku č. 1/2009, znalecký posudok č. 27/2013 J. P. vrátane geometrického plánu a znalecký posudok, ktorý vykonávalo Národné lesnícke centrum vzhľadom k tomu, že zo strany navrhovateľov, ale aj odporcu, vznikali v priebehu konania rozdiely v názoroch na počty vyťaženej drevnej hmoty, lokalitu, ktoré skutočnosti spočiatku medzi účastníkmi neboli sporné. I napriek tomu, že bolo vykonané rozsiahle znalecké dokazovanie, najmä pokiaľ ide o výšku škody, sú rozdielne znalecké posudky a zrejme by si to vyžadovalo ďalšie doplnenie, ale vzhľadom na neustále invektívy zo strany sťažovateľov, t. j. navrhovateľov, aj keď na adresu odporcu súd vec ukončil, pretože samotní účastníci už nenavrhovali vykonanie a doplnenie dokazovania. Náročnosť prejednávaného sporu si vyžiadala aj určenie dlhších lehôt na podanie znaleckých posudkov. Záverom by som chcela uviesť len toľko, že znalec emailom dňa 23. 08. 2013 požiadal o predĺženie lehoty o 40 dní, a to z dôvodu jeho vysokého pracovného vyťaženia a vyhotovovaní ďalších znaleckých posudkov pre iné súdy. Ako dôvod meškania vyhotovenia znaleckého posudku je legislatívna zmena vyhlášky č. 461/2009 Z. z., ktorá je v platnosti od 01. 05. 2013 a v nadväznosti na ňu musel prepracovať okolo 10 meraní vyhotovených k znaleckým posudkom. Všetky úkony, ktoré boli robené, boli časovo veľmi náročné vzhľadom na samotný charakter predmetného sporu a v podstate v priebehu konania, hlavne v jeho závere, nedokázali účastníci nájsť vzájomný konsenzus.

Ide o spor, ktorý je časovo náročný, účastníci sporového konania využívali svoje procesné právo podávania námietok, odvolaní, návrhov na doplnenie dokazovania a pod.,

na ktoré súd v záujme zabezpečovania materiálnych dôkazov a postupov musel reagovať a prihliadať, čo nakoniec vyplynulo aj z celkového priebehu predmetného sporu ako bol od nápadu až do súčasnej doby vedený.“

Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti bol aj nasledujúci prehľad dosiaľ vykonaných procesných úkonov:

„Predmetný návrh napadol na súd 01. 10. 2007

- 23. 11. 2007 – vyšší súdny úradník vyzval navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku a zároveň bol spolu so vzorom 39 zaslaný návrh na vyjadrenie účastníkom konania,

- 18. 12. 2007 – bolo doručené súdu vyjadrenie odporcu a vec, ktorá bola pôvodne evidovaná pod sp. zn. 8 Ro/255/2007, bola prevedená do registra C a v Ro registri vyznačená ako skončená inak,*
- 21. 01. 2008 – zákonná sudkyňa vytýčila termín pojednávania na 21. 02. 2008, ktoré pojednávanie bolo odročené na neurčito, že vo veci súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom, ktorý bol ustanovený samostatným uznesením,*
- uznesenie o ustanovení znalca je zo dňa 02. 04. 2008, účastníkom bolo doručené*
- 11. 04. 2008 – ustanovený znalec súdu oznámil skutočnosti, pre ktoré nie je možné vykonať znalecký úkon, a preto súd uznesením zo dňa 29. 04. 2008 ustanoveného znalca odvolal a ustanovil nového znalca, ktorý súdu podal znalecký posudok dňa 20. 06. 2008,*
- 14. 07. 2008 – boli účastníci vyzvaní na písomné vyjadrenie k znaleckému posudku, prípadne podanie námietok,*
- uznesením zo dňa 29. 10. 2008 rozhodnuté o priznaní znaleckej odmeny,*
- 12. 01. 2009 – súd písomne požiadal o doplnenie znaleckého posudku v intenciách vznesených námietok a zároveň požiadal znalca o jeho doplnenie v lehote 30 dní,*
- 23. 03. 2009 – znalec podal písomné odborné vyjadrenie k požiadavkám sporných strán,*

- 24. 04. 2009 – spis bol predložený sudcovi, ktorý dňa 14. 05. 2009 vytýčil termín pojednávania na deň 25. 06. 2009, pojednávanie bolo odročené na termín 19. 08. 2009 za účelom pripojenia dedičského spisu v súvislosti s úmrtím jedného z účastníkov konania,
- pojednávanie 19. 08. 2009, na ktorom bol vypočutý znalec, bolo odročené na neurčito s tým, že súd si pre účely znaleckého posudku zabezpečí ďalšie listinné dôkazy zo strany odporcu a zároveň právny zástupca navrhovateľov mal v súdom stanovenej lehote presne špecifikovať návrhy na doplnenie dokazovania, prípadne konkretizáciu otázok v súvislosti pre prípadné kontrolné znalecké dokazovanie,
- 29. 09. 2009 – bol urgovaný právny zástupca navrhovateľov o doloženie dokladov v zmysle záverov z predchádzajúceho pojednávania, aby súd mohol pokračovať v ďalšom dokazovaní,
- 29. 12. 2010 – nariadené kontrolné znalecké dokazovanie, ktorým bolo poverené Národné lesnícke centrum (NLC)...,
- 30. 06. 2009 – podaný znalecký posudok NLC...,
- 07. 07. 2010 – znalecký posudok bol zaslaný účastníkom sporu na vyjadrenie, prípadne podanie námietok,
- 29. 11. 2010 – výzva na špecifikáciu znaleckej odmeny a následný list zo dňa 14. 12. 2010 o splnenie tejto požiadavky,
- uznesenie zo dňa 25. 01. 2011 o priznaní znaleckej odmeny znalcovi a zároveň predložené právoplatné rozhodnutie do účtárne na realizáciu,
- 12. 04. 2011 – požiadaná právna zástupkyňa odporcu o zaslanie podkladov ku skutočnostiam v súvislosti s námietkami k znaleckému posudku zo dňa 19. 07. 2010 a 13. 9. 2010 a taký istý list bol zaslaný aj právnenému zástupcovi navrhovateľov,
- 04. 05. 2011 – faxové podanie právnej zástupkyne odporcu na predĺženie lehoty v súvislosti s vyjadrením, či námietky, ktoré podali voči znaleckým posudkom, sa budú riešiť len formou doplnku k znaleckému posudku, alebo budú požadovať kontrolné znalecké dokazovanie a o predĺženie termínu vyjadrenia požadovali do 15. 05. 2011,

- 23. 05. 2011 – predložený vyššiemu súdному úradníkovi, ktorý požiadal právnych zástupcov účastníkov na doplnenie otázok na znaleckú organizáciu a zároveň ich upozornil na nie dostatočnú a konštruktívnu spoluprácu v súvislosti s predkladaním návrhov a zároveň boli upozornení na to, že tým hrubo sťažujú postup súdu, pričom boli upozornení, že znalecké dokazovanie je časovo aj finančne náročný proces, pričom promptná spolupráca so súdom je v najlepšom záujme urýchleného ukončenia predmetného súdneho sporu,
- 24. 08. 2011 – vytýčený termín pojednávania na 05. 10. 2011, na ktorom bol okrem iného vypočúvaný aj znalec vzhľadom na vznesené námietky zo strany účastníkov,
- 05. 10. 2011 – pojednávanie, ktoré bolo odročené na 09. 11. 2011 za účelom výsluchu svedka,
- 09. 11. 2011 – pojednávanie, na ktorom okrem iného bol vypočutý znalec, pojednávanie odročené na 08. 12. 2011,
- 08. 12. 2011 – po konštatovaní výsluchom účastníkov konania a ich právnych zástupcov, že nedošlo k odsúhlaseniu a kompromisnému riešeniu v predmetnom spore bolo pojednávanie odročené na 21. 12. 2011,
- 21. 12. 2011 – pojednávanie vo veci, ktoré bolo odročené na neurčito stým, že súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom, ktorý bude ustanovený samostatným uznesením, zároveň si súd do spisu doložil výpisy z katastra nehnuteľností,
- 04. 1. 2012 – vydané uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania na sporné otázky, ktoré sa doteraz súdu nepodarilo odstrániť a zo strany účastníkov boli namietané,
- 01. 02. 2012 – faxové podanie – odvolanie proti uzneseniu zo dňa 04. 01. 2012, ktoré bolo v origináli do spisu doložené 01. 02. 2012, smerujúce proti výroku o povinnosti zložiť preddavok na znalecké dokazovanie navrhovateľmi,
- 08. 2. 2012 – odvolanie bolo doručené právnej zástupkyňi odporcu,

- 05. 03. 2012 – spis predložený vyššiemu súdному úradníkovi a 06. 03. 2012 predložený Krajskému súdu v Žiline, ktorý vydal uznesenie 27. 03. 2012 a uvedené uznesenie zrušil a vrátil na nové rozhodnutie,
- 04. 06. 2012 – vydané uznesenie o povinnosti zložiť zálohu na znalecké dokazovanie, ktoré bolo účastníkom doručené a nadobudlo právoplatnosť 29. 06. 2012,
- 30. 11. 2012 – právny zástupca navrhovateľov oznámil súdu, že medzi tým došlo k úmrtiu ďalších účastníkov konania a oznámil súdu právnych nástupcov, ktorých nacionálne označil a zároveň pripojil aj ich splnomocnenia na zastupovanie,
- 28. 01. 2012 – právny zástupca navrhovateľov doručil osvedčenia o dedičstve,
- 27. 05. 2013 – spis predložený vyššiemu súdnému úradníkovi s tým, že spis sa stále nachádzal u znalca a boli vykonané telefonické a emailové podania vo vzťahu k znalcovi, aby súdu podal aktuálny stav a informáciu, v akom štádiu sa nachádza vec súvisiaca so znaleckým dokazovaním,
- 04. 06. 2013 – prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka opakovane vykonané urgovanie podania znaleckého posudku od znalca P. s tým, že súd zároveň urgoval aj podanie znaleckých posudkov v iných súdnych spisoch senátu 9 C,
- 23. 08. 2013 – bol znalec telefonicky prostredníctvom sekretariátu predsedníčky Okresného súdu Martin kontaktovaný v súvislosti s predložením znaleckého posudku, pričom požiadal súd o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku, čo bolo akceptované a bola mu uložená lehota, v ktorej posudok má podať,
- 02. 10. 2013 – predsedníčka Okresného súdu Martin zaslala znalcovi J. P. upozornenie a dôrazne ho požiadala o vypracovanie znaleckého posudku pod možnosťou oznámenia týchto skutočností Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky,
- 03. 10. 2013 – asistentka senátu 9 C e-mailom kontaktovala znalca P. s upozornením, že vo veci je podaná sťažnosť, a preto súd ho opakovane dôrazne žiada o zaslanie znaleckého posudku vrátane spisového materiálu,

- 31. 10. 2013 – znalec zaslal znalecký posudok č. 27 v šiestich vyhotoveniach vrátane geometrického plánu a vyúčtovania znaleckej odmeny,
- 19. 11. 2013 – vyšší súdny úradník dal pokyn na doručenie znaleckého posudku s prílohami právnym zástupcom účastníkov, ktorý bol expedovaný 19. 11. 2013 a doručený účastníkom,
- 22. 11. 2013 – vypracované uznesenie o priznaní znaleckej odmeny znalcovi,
- 22. 11. 2013 – výzva zo strany súdu na adresu právneho zástupcu navrhovateľov o predloženie plnej moci na zastupovanie navrhovateľky v rade 5 a spis predložený sudcovi 22. 11. 2013 na kontrolu príslušných uznesení, zároveň, aby bol predložený predsedníčke súdu Okresného súdu Martin v súvislosti s doručenou sťažnosťou a po týchto úkonoch predložený sudcovi na ďalší procesný postup,
- 26. 11. 2013 – sudca nariadil vo veci pojednávanie na deň 20. 02. 2014,
- 20. 02. 2014 – vykonané pojednávanie za prítomnosti účastníkov, ktoré na návrh právnych zástupcov a splnomocneného zástupcu bolo odročené na 06. 03. 2014 o 11.45 hod. s tým, že právní zástupcovia požiadali o vypracovanie záverečných rečí, a to s prihliadnutím ku skutočnostiam, že zo strany odporcu došlo k čiastočnému plneniu nárokov voči jednotlivým navrhovateľom a z procesného hľadiska právny zástupca navrhovateľov a splnomocnený zástupca vykoná úpravu petitu návrhu,
- 06. 03. 2014 – vykonané pojednávanie, kde boli vykonané prednesy účastníkov, rozhodnuté o čiastočnom späťvzati návrhu navrhovateľov so súhlasným stanoviskom odporcu, vykonané záverečné reči a vyhlásené uznesenie za účelom vyhlásenia rozsudku na deň 27. 03. 2014 o 08:00 hod. “

Ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že ostatným úkonom okresného súdu v napadnutom konaní bolo pojednávanie uskutočnené 27. marca 2014, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorého písomné vyhotovenie prevzali účastníci konania, resp. ich právní zástupcovia 27. marca 2014.

K vyjadreniu okresného súdu k sťažnosti sťažovateľa zaujali stanovisko faxovým podaním (doručeným ústavnému súdu 3. apríla 2014), v ktorom okrem iného uviedli:

„Predsedníčka Okresného súdu Martin svoje vyjadrenie opiera o faktickú zložitosť veci pri zohľadňovaní povahy konania, správanie účastníkov konania a spôsob, ktorým súd vo veci postupoval. Nestotožňujeme sa s tým, že by sa jednalo o zložitú vec po stránke právnej, ale celá vec zostala časovo náročnou pri zodpovedaní odbornej otázky kvality a množstva drevnej hmoty, a to hlavne preto, že odporca svojim konaním a nezodpovedným prístupom nezabezpečoval všetky činnosti tak, ako mu to predpisujú predpisy o hospodárení v lesoch, a týmto spôsobil, že bolo nevyhnutné vykonávať vyššie uvedené znalecké dokazovanie.

Toto dokazovanie a obštrukcie na strane odporcu a tiež na strane pribratých znalcov spôsobili neúmerne dlhé konanie porušujúce základné ústavné práva navrhovateľov a súd nedostatočne uplatňoval možné opatrenia na to, aby k týmto prieťahom nedochádzalo. Súd mal možné poriadkové opatrenia na to, aby konanie netrvalo takto neúmerne dlho. Súd tieto nepoužil a nedonútil znalcov promptne vypracovať znalecké posudky, ktoré boli potrebné pre rozhodnutie vo veci.

I napriek vyššie uvedenému sťažovateľa sú toho názoru, že predmetná vec nie je tak náročná na dokazovanie a následné rozhodnutie, aby bolo nutné viesť konanie viac ako šesť rokov. Skutočnosť, že účastníci sporu mali rozdielne názory na počet vyťaženej drevnej hmoty a nedokázali nájsť počas konania vzájomný konsenzus, je práve tou príčinou, prečo bol zo strany sťažovateľov podaný žalobný návrh v predmetnej veci na Okresný súd Martin. Keby sa účastníci konania sp. zn. 9 C/308/2007 na OS Martin vedeli dohodnúť na vzniknutej škode, nebolo by potrebné riešiť vec prostredníctvom súdu. A to je práve úlohou súdov, aby okrem iného riešili spory medzi fyzickými, príp. právnickými osobami. Ako to vyplýva z čl. 48 ods. 2 Ústavy SR súdy sú povinné verejne prorokovať vec bez zbytočných prieťahov tak, aby boli dodržané práva občanov SR garantované Ústavou.

Okresný súd preto nemôže tvrdiť, že konanie vedie tak dlhú dobu z dôvodu nemožnosti nájsť medzi účastníkmi konania vzájomný konsenzus. Jeho postavenie je vymedzené na rozhodovanie veci pokiaľ ku konsenzu dôjsť nemôže. Preto je súd povinný a nie Súd je vec prorokovať bez zbytočných prieťahov, čo sa evidentne v tomto prípade nedialo.

Že sa tak nedialo vyplýva aj z toho, že v predmetnom konaní bolo dňa 21. 12. 2011 uskutočnené pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu, že súd nariadil znalecké dokazovanie. Nasledovné pojednávanie sa uskutočnilo až 20. 2. 2014, t. j. po 26 mesiacoch. I z tohto dôvodu nie je možné súhlasiť so stanoviskom predsedníčky Okresného súdu v Martine, ktorá sa odvoláva na náročnosť prejednávaneho sporu, ktorý si vyžiadala aj určenie dlhších lehôt na podanie znaleckých posudkov. Spôsob riešenia sme uviedli už vyššie.

Sťažovatelia odmietajú tvrdenia, že konanie trvá tak dlhú dobu, pretože dochádza k prieťahom konania z ich strany. Nikdy z ich strany prieťahy neboli spôsobené a pokiaľ na strane odporcu, tak na toto bolo zo strany navrhovateľov poukazované niekoľkokrát. Podávanie námietok, odvolaní návrhov na doplnenia dokazovania sú procesnými právami sťažovateľov v občianskoprávnom konaní a s týmito sa súd musí náležite bez zbytočných prieťahov vysporiadať.“

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení z 24. marca 2014, ktoré ústavný súd považuje za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Sťažovatelia zároveň namietajú aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej

len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Súdca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, a z § 119 ods. 4 OSP, ak súd zistí, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bez zbytočného odkladu informuje tých, ktorí boli predvolaní alebo upovedomení. Súd spravidla uvedie deň, kedy bude konať nové pojednávanie, a dôvod na odročenie sa uvedie v zápisnici alebo poznamená v spise.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory o náhradu škody tvoria bežnú časť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne zložité. Metodika a postup rozhodovania v takýchto veciach je obsiahnutá v stabilizovanej a pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov. Obdobne ústavný súd hodnotí aj sťažnosťou napadnuté konanie, pričom vzhľadom na nutnosť vykonania rozsiahleho znaleckého dokazovania možno pripustiť určitý stupeň skutkovej zložitosti veci, ktorá však nezavaruje okresný súd zodpovednosti za stav konania v čase rozhodovania o sťažnosti ústavným súdom.

2. Správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v napadnutom konaní pred okresným súdom mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľov v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania.

Pokiaľ okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti poukazuje okrem iného aj na predĺženie konania v súvislosti s tým, že „účastníci sporového konania využívali svoje procesné právo podávania námietok, odvolaní, návrhov na doplnenie dokazovania a pod.“, ústavný súd poznamenáva, že ide o štandardný a legitímny postup v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ktorý má za následok predĺženie konania, avšak ho nemožno pripísať na ťarchu sťažovateľov, ale ani na ťarchu okresného súdu.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd konštatuje, že priebeh napadnutého konania bol v zásade plynulý, ale na druhej strane bol poznačený neefektívnym postupom okresného súdu.

Uvedené vyplýva predovšetkým z posúdenia postupu okresného súdu v súvislosti so znaleckým dokazovaním. Okresný súd uznesením zo 4. januára 2012 nariadil vo veci znalecké dokazovanie znalcom z odboru geodézie a kartografie, pričom znalecký posudok uložil vypracovať a predložiť v lehote 6 mesiacov od prevzatia súdneho spisu, a súčasne zaviazal sťažovateľov, aby v lehote 3 dní od doručenia uznesenia spoločne a nerozdielne zložili zálohu na znalecké dokazovanie v sume 500 €. Sťažovatelia proti uvedenému uzneseniu okresného súdu v časti zloženia zálohy na znalecké dokazovanie podali odvolanie a Krajský súd v Žiline uznesením sp. zn. 7 Co 68/2012 z 27. marca 2012 napadnutú časť uznesenia okresného súdu zo 4. januára 2012 zrušil a vec v zrušenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd v Žiline v odôvodnení uznesenia okrem iného uviedol:

„V danom prípade ale, vychádzajúc z obsahu spisu, predmetný dôkaz – znalecké dokazovanie na zistenie priebehu hraníc pozemkov, navrhla právna zástupkyňa odporcu na pojednávaní konanom dňa 9. 11. 2011. Navrhovatelia takýto dôkaz nežiadali. Preto, ak v danom prípade ide o vykonanie dôkazu na návrh účastníka, je potrebné zaviazat' na úhradu preddavku na znalecké dokazovanie účastníka, ktorý vykonanie tohto dôkazu navrhol.

Ak účastník konania navrhol vykonanie dôkazu, alebo ak má byť dôkaz vykonaný k skutočnosti, ktoré uviedol účastník konania, nie je rozhodujúce v koho prospech napokon môže byť vykonanie dôkazu významné. Neobstojí v tomto smere tvrdenie odporcu, že ide o dôkaz na unesenie dôkazného bremena navrhovateľa. Pokiaľ sa teda v danej veci vykonáva znalecké dokazovanie na návrh odporcu, je potrebné, aby znášal trovy znaleckého dokazovania odporca.

V danom prípade nejde o dôkaz vykonávaný bez toho, aby to navrhol účastník konania, preto nemôže byť na zloženie preddavku vyzývaný účastník, v ktorého záujme je dôkaz vykonávaný.

Z uvedených dôvodov okresný súd nesprávne zaviazal navrhovateľov 1/ až 6/ na zloženie preddavku na trovy znaleckého dokazovania. Krajský súd preto napadnuté rozhodnutie vo výroku o povinnosti navrhovateľov 1/ - 6/ zaplatiť preddavok na trovy dôkazov zrušil a vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.“

V dôsledku uvedeného podľa názoru ústavného súdu nepochybne došlo k spomaleniu priebehu napadnutého konania.

Za neefektívnosť postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd považuje predovšetkým tú skutočnosť, že napriek nie zanedbateľnému prekročeniu lehoty na vypracovanie a predloženie znaleckého posudku určenej uznesením zo 4. januára 2012 okresný súd nevyužil poriadkové opatrenie v zmysle § 53 OSP. Za nedostatočné v uvedenej súvislosti považuje ústavný súd telefonické, písomné a e-mailové urgencie realizované okresným súdom.

Ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre (m. m. IV. ÚS 279/08, IV. ÚS 327/2013) uviedol, že všeobecný súd v súvislosti s dôsledným zabezpečením účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zodpovedá aj za adekvátne a cieľavedomé využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na splnenie tohto zámeru poskytuje zákon (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 OSP), aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť

aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (napr. III. ÚS 111/01, III. ÚS 56/02).

Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre poukázal aj na to, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším neefektívnym postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 308/2007 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, napriek tomu, že sťažovatelia sa toho nedomáhali, aby v záujme zavŕšenia ochrany označených práv vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia sa domáhajú priznania finančného zadostučinenia každému v sume 1 500 € z dôvodov uvedených v ich sťažnosti, keď poukazujú na to, že „v danej veci dochádza k neúmernému predlžovaniu konania...“.

Ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľka M. S. je právnou nástupkyňou pôvodnej navrhovateľky Ž. S., zomrelej..., a sťažovateľka Z. Č. je právnou nástupkyňou pôvodného navrhovateľa D. Ď., zomrelého... Keďže obe sťažovateľky vstúpili do konania na základe univerzálnej sukcesie ako dedičky, v zmysle stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 177/06, IV. ÚS 503/2011) môžu relevantne namietať porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v celom priebehu napadnutého konania, teda aj v štádiu, v ktorom účastníkmi konania boli ich právni predchodcovia.

Cieľom finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadostučinenia. Pri určení finančného zadostučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym

súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 9 C 308/2007, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že posudzované konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € každému s'ťažovateľovi za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 151 ods. 1 OSP o povinnosti nahradiť trovy konania rozhoduje súd na návrh...

O trovách konania ústavný súd v danej veci nerozhodoval, pretože s'ťažovatelia si úhradu trov konania neuplatnili.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2014